

สารบัญเกี่ยวกับ เอเปค (APEC)

รวบรวมโดย น.อ.หญิง ผศ.ชนิษนาภรณ์ รัตนพฤษ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฝ่ายศึกษา โรงเรียนนายเรือ

ประเทศไทยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมว่าด้วย “ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก” 2003 (Asia – Pacific Economic Cooperation : APEC) ในปี พ.ศ.๒๕๔๖ โดยจะมีการจัดประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเปค การประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าเอเปค หมุนเวียนไปตามจังหวัดต่าง ๆ และเชื่อมโยงไปถึงการประชุมระดับผู้นำเศรษฐกิจเอเปค ที่กรุงเทพมหานคร ในเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๖

ความเป็นมา

เอเปค (APEC) ย่อมาจาก Asia-Pacific Economic Cooperation คือกลุ่มความร่วมมือทางเศรษฐกิจในระดับภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ก่อตั้งขึ้นจากการประชุมรัฐมนตรีของประเทศในแถบเอเชีย-แปซิฟิก เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๒ เพื่อตอบสนองต่อภาวะการพึ่งพาทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นโดยมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการพัฒนาที่ยั่งยืนของโลกและภูมิภาค โดยมีเป้าหมายสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการค้าของภูมิภาค พัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าหลายฝ่าย ส่งเสริมการเปิดเสรีการค้าในภูมิภาคในลักษณะที่มีใช้การร่วมกลุ่มทางการค้าที่กีดกันประเทศนอกกลุ่ม ลดอุปสรรคและอำนวยความสะดวกด้านการค้าสินค้า การค้าบริการ และการลงทุนระหว่างสมาชิกให้เป็นไปโดยเสรี สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ของแกตต์ (GATT) ซึ่งปัจจุบันพัฒนามาเป็นองค์การการค้าโลก (World Trade Organization หรือ WTO) หัวใจของเอเปคคือการส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคีและสนับสนุนหลักการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจแบบเปิด (Open regionalism) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะคือการให้สิทธิประโยชน์ที่สมาชิกเอเปคให้แก่กัน และมีผลต่อผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกเอเปคด้วย ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ผู้ที่มีได้เป็นสมาชิกเอเปคเปิดเสรีระบบการค้าการลงทุน ลักษณะสำคัญของเอเปคคือไม่มีการเจรจา ทั้งนี้เนื่องจากเอเปคเป็นเวทีแห่งความร่วมมือ การดำเนินการใด ๆ ของกลุ่มจึงกระทำบนพื้นฐานของฉันทามติและความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ –

- สนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจและทางการค้าของภูมิภาคของโลก
- พัฒนาและส่งเสริมระบบการค้าพหุภาคี และสนับสนุนผลักดันให้การเจรจาการค้าหลายฝ่ายรอบอุรุกวัยประสบผลสำเร็จ
- ศึกษาสู่ทางในการเปิดเสรีการค้าในภูมิภาค ในลักษณะที่มีใช้การร่วมกลุ่มทางการค้าที่กีดกันประเทศนอกกลุ่ม (Open Regionalism)

- ขยายความร่วมมือสาขาเศรษฐกิจที่น่าสนใจร่วมกัน
- ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการไหลเวียนสินค้า บริการ ทูน และเทคโนโลยีระหว่างกันโดยเสรี สอดคล้องกับกฎของแกตต์

ปัจจุบันเอเปคมีจำนวนสมาชิก ๒๑ ประเทศ สมาชิกแรกเริ่มในปี พ.ศ.๒๕๓๒ มีสมาชิก ๑๒ ราย ได้แก่ ออสเตรเลีย สหรัฐอเมริกา แคนาดา ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ นิวซีแลนด์ และอาเซียนเดิม (คือ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย มาเลเซีย บรูไน ฟิลิปปินส์ และไทย) ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๔ – ๒๕๓๗ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๖ ราย คือ สาธารณรัฐประชาชนจีน ฮองกง จีนไทเป ปาปัวนิวกินี ชิลี และเม็กซิโก และล่าสุดในเดือนพฤศจิกายนปี พ.ศ.๒๕๕๑ เอเปคมีสมาชิกเพิ่มขึ้นอีก ๓ ราย คือ เปรู เวียดนาม รัสเซีย

การเป็นเจ้าภาพจัดประชุม

สมาชิกเอเปคจะหมุนเวียนเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปคในแต่ละปี เพื่อติดตามความคืบหน้าเสนอแนะนโยบายและแนวทางการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของเอเปค ปัจจุบันมีการหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพระหว่างประเทศในกลุ่มอาเซียน ๑ ปี กับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน ๒ ปี สำหรับปี พ.ศ.๒๕๔๔ สาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นเจ้าภาพการประชุมเอเปค ตามด้วยเม็กซิโกในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ประเทศไทยในปี พ.ศ.๒๕๔๖ ชิลีในปี พ.ศ.๒๕๔๗ และสาธารณรัฐเกาหลีในปี พ.ศ.๒๕๔๘ สำหรับประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพในปี พ.ศ. ๒๕๔๖ ถือว่าเป็นครั้งที่ ๒ เนื่องจากไทยเคยเป็นเจ้าภาพมาครั้งหนึ่งเมื่อปี พ.ศ.๒๕๓๕

นโยบายของเวทีเอเปค

- เอเปค ไม่ใช่เวทีเจรจาการค้า แต่เป็นเวทีสำหรับปรึกษาหารือและแลกเปลี่ยนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ที่ประเทศสมาชิกสนใจ
- เอเปคสนับสนุนแนวทางภูมิภาคแบบเปิด (Open regionalism) โดยสมาชิกตกลงดำเนินการเปิดเสรีบนพื้นฐาน MFN (Most – Favoured Nation) โดยไม่เลือกปฏิบัติกับประเทศนอกกลุ่ม แต่ให้สิทธิประโยชน์กับประเทศที่ไม่ได้เป็นสมาชิกเอเปคเช่นเดียวกับที่ให้สมาชิก (non-discrimination) เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีของการเปิดเสรีและกระตุ้นการเปิดเสรีของประเทศนอกกลุ่มด้วย รวมทั้งช่วยลดอุปสรรคและสนับสนุนการค้าเสรีในระดับพหุภาคี แต่แนวทางดังกล่าวก็อาจทำให้สมาชิกมีความระมัดระวังในการเปิดเสรีมากขึ้น เพื่อป้องกันผู้ได้ประโยชน์โดยไม่ต้องจ่าย (free rider)

- การดำเนินการใด ๆ ยึดหลักฉันทามติ ความสมัครใจ ความเท่าเทียมกัน และการมีผลประโยชน์ร่วมกันของประเทศสมาชิก
- เอเปคคำนึงถึงความแตกต่างของระบบเศรษฐกิจ สังคม และระดับการพัฒนาของประเทศสมาชิก
- การรวมกลุ่มของเอเปคจนถึงปัจจุบันไม่ได้มีข้อผูกพันทางกฎหมาย
- เน้นความสำคัญเท่าเทียมกันของการดำเนินงาน ๓ ด้าน ดังนี้
 - ๑) การเปิดเสรีการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Liberalization)
 - ๒) การอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน (Trade and Investment Facilitation)
 - ๓) ความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (Economic and Technical Cooperation : ECOTECH)

แนวทางความร่วมมือ

ในการประชุมผู้นำเอเปคครั้งที่ ๒ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๗ ณ เมืองโบกอร์ ประเทศอินโดนีเซีย ที่ประชุมได้ประกาศปฏิญญาโบกอร์แสดงเจตนารมณ์ที่จะให้มีการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคเอเชีย แปซิฟิก โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศอุตสาหกรรมเปิดเสรีภายในปี พ.ศ.๒๕๕๓ (ค.ศ.๒๐๑๐) และประเทศสมาชิกที่กำลังพัฒนาเปิดเสรีภายใน ปี พ.ศ.๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๒๐) เอเปคมีแผนงานที่สำคัญ คือ การเปิดเสรีและอำนวยความสะดวก ด้านการค้าและการลงทุน รวมทั้งความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและวิชาการ

ในการเปิดเสรีด้านการค้าและการลงทุน สมาชิกเอเปคแต่ละประเทศได้มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของตน (Individual Action Plan : IAP) ตามความสมัครใจเพื่อก้าวไปสู่เป้าหมายตามปฏิญญาโบกอร์ นอกจากนี้ ยังมีการเปิดเสรีให้เร็วขึ้นหลายสาขาตามความสมัครใจ โดยในเบื้องต้นได้กำหนดไว้ ๙ สาขา ประกอบด้วย สินค้าและบริการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปลาและผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ป่าไม้ อุปกรณ์และเครื่องมือแพทย์ พลังงาน ของเล่น อัญมณีและเครื่องประดับ เคมีภัณฑ์ และการจัดทำกรยอมรับร่วมในสินค้าโทรคมนาคม

ในด้านการอำนวยความสะดวก เอเปคได้มีการจัดทำแผนงานร่วม (Collective Action Plans : CAPs) เพื่อให้มีการไหลเวียนของการค้าและการลงทุนระหว่างกันเป็นไปโดยสะดวกและปรับประสานพิธีการศุลกากร การจัดพิมพ์คู่มือกฎระเบียบด้านการลงทุน และการปรับประสานมาตรฐานสินค้า เป็นต้น

ส่วนในด้านความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ เอเปคได้มีการจัดทำกิจกรรมร่วมในโครงการต่าง ๆ มากมาย เพื่อส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการพัฒนาวิสาหกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง

การประชุมระดับต่าง ๆ ของเอเปค

- การประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปค (APEC Leaders Meeting) มีการประชุมปีละ ๑ ครั้งตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๖ เป็นต้นมา และมีักจัดขึ้นในช่วงเดือนตุลาคม/พฤศจิกายน เป็นการประชุมระดับสูงสุดของเอเปค โดยมีผู้นำประเทศ/รัฐบาลเป็นผู้เข้าร่วมประชุม สำหรับประเทศไทยมีนายกรัฐมนตรีเป็นผู้เข้าร่วมประชุม
- การประชุมรัฐมนตรีการค้าเอเปค (APEC Meeting of Minister Responsible For Trade – MRT) มีการประชุมปีละ ๑ ครั้ง ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งเอเปคในปี ๒๕๓๒ จัดขึ้นก่อนหน้าการประชุมผู้นำเศรษฐกิจเอเปค โดยมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ เป็นผู้เข้าร่วมประชุม
- การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเปค (APEC Senior Officials Meeting – SOM) มีการประชุมปีละ ๓-๔ ครั้ง โดยปลัดกระทรวงการต่างประเทศหรือผู้แทนเป็นหัวหน้าคณะ และอธิบดีกรมเศรษฐกิจการพาณิชย์หรือผู้แทนเป็น Plus one ทำหน้าที่ติดตามหรือทบทวนการดำเนินงานของคณะกรรมการ คณะทำงานกลุ่มย่อยต่าง ๆ ตลอดจนการบริหารงานของสำนักเลขาธิการเอเปค และงบประมาณสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ของเอเปค เพื่อเสนอที่ประชุมรัฐมนตรีเอเปคพิจารณา
- การประชุมคณะกรรมการ ได้แก่การประชุมคณะกรรมการว่าด้วยการค้าและการลงทุน (CTI) คณะกรรมการด้านเศรษฐกิจ (EC) คณะกรรมการด้านงบประมาณและการบริหาร (BMC) และคณะอนุกรรมการเจ้าหน้าที่อาวุโสว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ESC) มีการประชุมปีละ ๓ ครั้งในช่วงต่อเนื่องกับการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเปค
- การประชุมคณะทำงาน เป็นการประชุมผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน รวม ๑๓ ด้าน ได้แก่ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่ออุตสาหกรรม พลังงาน การขนส่ง โทรคมนาคม และสารสนเทศ การท่องเที่ยว ข้อเสนอเขตด้านการค้าและการลงทุน (ปัจจุบันไม่มีการจัดประชุม) การส่งเสริมการค้า การอนุรักษ์ทรัพยากรทางทะเล การประมง โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ

- วิสาหกิจขนาดเล็-ขนาดกลาง และเทคโนโลยีด้านการเกษตร นอกจากนี้ยังมีการประชุมของกลุ่มเฉพาะกิจสตรี คณะทำงานด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ และกลุ่มเฉพาะกิจด้าน e- APEC
- การประชุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มย่อยต่าง ๆ ภายใต้ CTI ได้แก่กลุ่มการเข้าสู่ตลาด กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุน กลุ่มบริหาร คณะอนุกรรมการด้านมาตรฐานและการรับรอง คณะอนุกรรมการด้านพิธีการศุลกากร กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา กลุ่มนโยบายการแข่งขันและการผ่อนคลายกฎระเบียบ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดซื้อโดยรัฐ กลุ่มไม่เป็นทางการด้านการเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ และกลุ่ม WTO
 - นอกจากนี้ยังมีการประชุมระดับรัฐมนตรีในสาขาต่าง ๆ ที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว (ต่อมาเริ่มจัดเป็นประจำ) เพื่อพิจารณาปัญหาเฉพาะด้านในกรอบเอเปค เช่น ด้านการค้า การคลัง สิ่งแวดล้อม การศึกษา วิสาหกิจขนาดย่อม-ขนาดกลาง คมนาคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และสตรี

ผลการประชุมสำคัญที่ผ่านมา

- การเปิดการค้าเสรีด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาคและการแก้ไขวิกฤตเศรษฐกิจในภูมิภาค เมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๐
- การดำเนินการโครงการขยายรองรับทางสังคม เพื่อลดผลกระทบของวิกฤตเศรษฐกิจต่อประชาชนในท้องถิ่นของสมาชิกเอเปคที่ประสบวิกฤตเศรษฐกิจ และช่วยให้บุคคลเหล่านี้สามารถปรับตัวรับมือได้ดีขึ้นหากเกิดวิกฤตในอนาคต
- การพิจารณาประเด็นเรื่องโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการผลักดันการเจรจาการเปิดเสรีการค้ารอบใหม่ในกรอบขององค์การการค้าโลก (WTO) ภายในปี ค.ศ.๒๐๑๐
- การประชุมระดับผู้นำเศรษฐกิจเอเปคเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๔ ที่นครเชียงใหม่ สาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ประชุมได้ออกแถลงการณ์เฉพาะเกี่ยวกับการต่อต้านการก่อการร้ายที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกา เมื่อวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๔ เพื่อแสดงความมุ่งมั่นและตั้งใจร่วมกันของผู้นำเอเปคที่จะดำเนินการในด้านต่าง ๆ เพื่อต่อต้านการก่อการร้าย

แผนงานที่สำคัญของเอเปค

ด้านการค้าการลงทุน

- ในปี พ.ศ.๒๕๓๗ ผู้นำเอเปคได้ประกาศเป้าหมายโบเกอร์ในการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนของสมาชิก เอเปค คือภายในปี พ.ศ.๒๕๕๓ (ค.ศ.๒๐๑๐) สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว

และภายในปี ๒๕๖๓ (ค.ศ. ๒๐๒๐) สำหรับประเทศสมาชิกกำลังพัฒนา การกำหนดเป้าหมายเปิดเสรีของเอเปคเป็นการประกาศเจตนารมณ์ทางการเมืองที่แสดงถึงความตั้งใจ และชี้้นำการจัดทำนโยบายรัฐบาลในประเด็นที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับการปรับปรุงแก้ไขขั้นตอน และกฎหมายภายในประเทศสมาชิก

- ถัดมาในปี พ.ศ.๒๕๓๘ ที่ประชุมผู้นำ เอเปคได้ให้การรับรองแผนปฏิบัติการโอซาก้า (OSAKA Action) เป็นกรอบสำหรับแนวทางการดำเนินงานของสมาชิกเพื่อบรรลุเป้าหมายโบกอร์ ซึ่งต่อมาเอเปคได้จัดทำแผนงานต่าง ๆ ขึ้นเพื่อดำเนินการตามแผนปฏิบัติการโอซาก้า ส่วนที่ ๑ ในด้านเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน โดยมีแผนงานที่สำคัญ เช่น
 - Individual Action Plans หรือ IAPS ที่กำหนดให้ประเทศสมาชิกจัดทำแผนงานที่ตนจะดำเนินการเพื่อบรรลุการเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุน โดยเรียกแผนงานนี้ว่า IAPS เป็นแผนงานที่ประเทศสมาชิกกำหนดและปฏิบัติด้วยความสมัครใจและความพร้อมของตน โดยมีกำหนดเริ่มปฏิบัติตามแผนตั้งแต่ ๑ มกราคม พ.ศ.๒๕๔๐ จนถึงปี พ.ศ.๒๕๕๓/๒๕๖๓ (ค.ศ.๒๐๑๐/๒๐๒๐) ใน ๑๔ สาขา ได้แก่ ภาษีศุลกากร มาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร บริการ การลงทุน มาตรฐานและการรับรองพิธีการศุลกากร สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานโยบายการแข่งขัน การจัดซื้อโดยรัฐ การผ่อนคลายกฎระเบียบ กฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้า การปรองดองข้อพิพาท การเคลื่อนย้ายของนักธุรกิจ และการปฏิบัติตามผลการเจรจาอนุกรมวิทย์ โดยแบ่งเป็นแผนงานระยะสั้น - กลาง - ยาว ทั้งนี้ เอเปคได้สร้างกลไกในการติดตามผลการปฏิบัติตามและการปรับปรุง IAPS ของสมาชิกอย่างสม่ำเสมอ โดยสมาชิกจะต้องเสนอแผนงาน IAPS ที่ปรับปรุงใหม่ทุกปี และรายงานผลการปฏิบัติตาม IAPS ในปี ที่ผ่านมามีด้วย ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ เอเปคได้ให้ความสำคัญกับการปรับปรุง IAPS ที่เรียกว่าโครงการ electronic prototype IAP: e-IAP เพื่อเพิ่มความโปร่งใส ช่วยในการทำงานได้ง่ายและสะดวกขึ้น (user-friendly) และเป็นประโยชน์ต่อภาคธุรกิจ ซึ่งโครงการนี้เป็นผลงานรูปธรรมสำคัญอันหนึ่งของการประชุมผู้นำเอเปคในปี พ.ศ.๒๕๔๓ โดยเอเปคได้สนับสนุนให้สมาชิกรายงาน IAPS ของตนตามรูปแบบใหม่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ในปี พ.ศ.๒๕๔๓ และให้จัดทำ IAPS ตามระบบใหม่อย่างเต็มที่ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๔ เป็นต้นไป
 - Collective Action Plans หรือ CAPS คือแผนการดำเนินร่วมกันของสมาชิกเอเปคส่วนใหญ่เน้นแผนงานทางด้านการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุน โดยมีคณะอนุกรรมการ/คณะทำงาน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ ภายใต้เอเปคดูแลรับผิดชอบ

จัดทำขึ้นรวม ๑๕ สาขา เช่นเดียวกับ IAPS ข้างต้น โดยเพิ่มสาขาการรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์อีกสาขาหนึ่ง กิจกรรมภายใต้ CAPS มักเกี่ยวข้องกับการรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลด้านต่าง ๆ การปรับประสานกฎระเบียบ การปรับมาตรฐานสินค้า การจัดทำเอกสารคู่มือเผยแพร่ (คู่มือการลงทุนในเอเปค คู่มือการเดินทางของนักธุรกิจ ในเอเปค) และการจัดสัมมนา/ฝึกอบรมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนในสาขาต่าง ๆ การจัดทำหลักการแบบไม่ผูกพันในสาขาต่าง ๆ เช่นการลงทุนนโยบายการแข่งขัน การจัดซื้อโดยรัฐ และการอำนวยความสะดวกทางการค้า เป็นต้น

- Early Voluntary Sectoral Liberalization หรือ EVSL คือ แผนงานการเปิดเสรีให้เร็วขึ้น รายสาขาความสมัครใจภายใต้กรอบเอเปค ซึ่งเอเปคริเริ่มแผนงานนี้ในช่วงปลายปี พ.ศ. ๒๕๓๙ และเอเปคได้คัดเลือกสาขาเพื่อเปิดเสรีขึ้น ๑๕ สาขา สำหรับกำหนดเวลาที่ ลดอัตราภาษีให้ถึงขั้นสุดท้ายส่วนใหญ่จะเป็นประมาณปี ค.ศ. ๒๐๐๓-๒๐๐๕ ต่อมาที่ประชุมรัฐมนตรีเอเปค เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่กรุงกัวลาลัมเปอร์ ได้เห็นชอบให้นำเรื่องการเปิดเสรีให้เร็วขึ้นหลายรายสาขา (เฉพาะเรื่องการค้า/เลิกภาษีศุลกากร) เข้าสู่กรอบ WTO ส่วนเรื่องมาตรการที่มีใช้ภาษีศุลกากร การอำนวยความสะดวกความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการและอื่น ๆ ให้เอเปคดำเนินการตามแผนงานที่กำหนดไว้ต่อไป อย่างไรก็ตามจนถึงขณะนี้ ยังไม่มีความคืบหน้าเกี่ยวกับข้อเสนอการเปิดเสรีให้เร็วขึ้น รายสาขาที่เอเปคนำเข้าสู่กรอบ WTO
- พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Commerce) ที่ประชุมผู้นำเอเปคครั้งที่ ๖ เมื่อเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ ประเทศมาเลเซีย เห็นชอบแผนแม่บทด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในกรอบเอเปค (APEC Blueprint for Action on Electronic commerce) เพื่อเน้นบทบาทนำของภาคเอกชนในการพัฒนาเทคโนโลยีการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ บทบาทของภาครัฐในการอำนวยความสะดวกและการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมและกฎระเบียบที่เอื้ออำนวยต่อการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ ต่อมาในปี ๒๕๔๒ มีการจัดตั้งคณะทำงาน (Steering Group) โดยมีวาระการทำงาน ๒ ปี เพื่อพิจารณาดำเนินงาน/กิจกรรมความร่วมมือด้านนี้ให้สอดคล้องตามแผนแม่บท และหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน กับงานที่กลุ่มย่อยอื่น ๆ ได้ดำเนินการแล้ว ประเด็นสำคัญที่ครอบคลุม เช่น การจัดทำ readiness indicator เพื่อวัดความพร้อมของแต่ละประเทศสมาชิกในเรื่องการพาณิชย์

อิเล็กทรอนิกส์ การพัฒนาระบบการค้าไร้เอกสาร (paperless trading) โดยกำหนดเป้าหมายให้ประเทศสมาชิกเอเปคจะต้องบรรลุเป้าหมายการค้าแบบไม่ใช้เอกสารภายในปี ค.ศ.๒๐๐๕ สำหรับสมาชิกพัฒนาแล้ว และภายในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ สำหรับสมาชิกกำลังพัฒนา

- APEC Food System เป็นข้อเสนอจากสภาที่ปรึกษาทางธุรกิจของ เอเปค (ABEC) ในลักษณะโครงการระยะยาว วัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหารในภูมิภาค ซึ่งกำหนดแผนงานความร่วมมือของสมาชิกเอเปคใน ๓ ประเด็นหลัก คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในชนบท / การส่งเสริมการค้าสินค้าอาหาร โดยให้ความช่วยเหลือทางเทคนิควิชาการเพื่อยกระดับมาตรการสุขอนามัย และการเปิดเสรีการค้าอาหารให้เร็วกว่าเป้าหมายโบกอร์ / การกระจายเทคโนโลยีการผลิตและการแปรรูปอาหาร

การเป็นประธานการประชุม เอเปค

พ.ศ.๒๕๓๒	ออสเตรเลีย ณ กรุงแคนเบอร์รา
พ.ศ.๒๕๓๓	สิงคโปร์
พ.ศ.๒๕๓๔	สาธารณรัฐเกาหลี ณ กรุงโซล
พ.ศ.๒๕๓๕	ไทย ณ กรุงเทพมหานคร
พ.ศ.๒๕๓๖	สหรัฐอเมริกา ณ นครซีแอตเติล
พ.ศ.๒๕๓๗	อินโดนีเซีย ณ กรุงจาการ์ตา
พ.ศ.๒๕๓๘	ญี่ปุ่น ณ นครโอซากา
พ.ศ.๒๕๓๙	สาธารณรัฐฟิลิปปินส์ ณ กรุงมะนิลา
พ.ศ.๒๕๔๐	แคนาดา ณ นครแวนคูเวอร์
พ.ศ.๒๕๔๑	มาเลเซีย ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์
พ.ศ.๒๕๔๒	นิวซีแลนด์ ณ เมืองโอ๊คแลนด์
พ.ศ.๒๕๔๓	บรูไน ดารุสซาลาม ณ บันดาร์ เสรี เบกาวัน
พ.ศ.๒๕๔๔	สาธารณรัฐประชาชนจีน ณ นครเซี่ยงไฮ้
พ.ศ.๒๕๔๕	เม็กซิโก
พ.ศ.๒๕๔๖	ไทย
พ.ศ.๒๕๔๗	ชิลี
พ.ศ.๒๕๔๘	สาธารณรัฐเกาหลี

กำหนดการประชุม เอเปค ๒๐๐๓

การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส

ครั้งที่ ๑	วันที่ ๑๒-๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๔	ที่จังหวัดเชียงราย
ครั้งที่ ๒	วันที่ ๒๑-๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๖	ที่จังหวัดขอนแก่น
ครั้งที่ ๓	วันที่ ๑๔-๒๓ สิงหาคม ๒๕๕๖	ที่จังหวัดภูเก็ต

การประชุมระดับรัฐมนตรีการค้าเอเปค ครั้งที่ ๑๕

วันที่ ๒-๓ มิถุนายน ๒๕๕๖	ที่จังหวัดขอนแก่น
--------------------------	-------------------

การประชุมระดับรัฐมนตรีเอเปค ครั้งที่ ๑๕

วันที่ ๑๗-๑๘ ตุลาคม ๒๕๕๖	ที่ศูนย์การประชุมแห่งชาติสิริกิติ์
--------------------------	------------------------------------

การประชุมระดับผู้นำเศรษฐกิจเอเปค ครั้งที่ ๑๑

วันที่ ๒๐-๒๑ ตุลาคม ๒๕๕๖ (๑๑th APEC Leaders Meeting) ที่กรุงเทพมหานคร

การประชุมเอเปคที่ขอนแก่น

จังหวัดขอนแก่นถือเป็นตัวแทนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับเกียรติคัดเลือกเป็นสถานที่จัดการประชุมว่าด้วย “ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจเอเชีย-แปซิฟิก” (Asia – Pacific Economic Cooperation : APEC) ในปี พ.ศ.๒๕๕๖ หรือ เอเปค 2003 โดยได้รับเกียรติให้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม ๒ ระดับคือ

- การประชุมระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสเอเปค ครั้งที่ ๒ (APEC Senior Officials Meeting – SOM) ระหว่างวันที่ ๒๑-๓๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๖ โดยกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม
- การประชุมรัฐมนตรีการค้าเอเปค (APEC Meeting of Minister Responsible For Trade – MRT) ระหว่างวันที่ ๒-๓ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๕๖ โดยกรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม

สถานที่ในการจัดประชุม - กระทรวงการต่างประเทศและกระทรวงพาณิชย์ได้กำหนดสถานที่ดังนี้

สถานที่ประชุม

- สถานที่หลัก โรงแรมโซฟิเทล ราชา ออคิต ขอนแก่น
- สถานที่ประชุมหารีอย่างไม่เป็นทางการ (Retreat) เรือนภูพานคำ เขื่อนอุบลรัตน์

สถานที่จัดงานเลี้ยงกาล่าดินเนอร์

- ศูนย์ประชุมอเนกประสงค์กาญจนาภิเษก มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถานที่พัก

- โรงแรมโซฟิเทล ราชา ออคิต โรงแรมໄໝະ และโรงแรมเจริญธานีปรินเซส

บทบาทของไทยกับเอเปค

บทบาทของไทยในเอเปคในช่วง ๒-๓ ปี ที่ผ่านมา จะเน้นการมีส่วนร่วมในลักษณะ pro-active มากยิ่งขึ้น เชื่อว่าบทบาทและความสำคัญของไทยในเวทีเอเปคจะเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่ไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมเอเปคในปี ค.ศ.๒๐๐๓ จะเป็นโอกาสให้ไทยสามารถผลักดันประเด็นความร่วมมือซึ่งอยู่ในความสนใจของสมาชิกกำลังพัฒนา นอกจากนี้ ไทยสามารถฟื้นฟูความน่าเชื่อถือของประเทศและความเชื่อมั่นในเศรษฐกิจไทยในสายตาของภาคธุรกิจของสาธารณชนเอเปค ด้วยการนำเสนอแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การเสนอประเด็นใหม่ ๆ ที่ตอบสนองกับสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจและสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัลและภาคเศรษฐกิจใหม่ เพื่อให้ความร่วมมือเอเปคในอนาคตมีความหมายและเกี่ยวข้องโดยตรงต่อการยกระดับมาตรฐานการครองชีพ และความเจริญทางเศรษฐกิจในภูมิภาคอย่างแท้จริง

นับตั้งแต่การก่อตั้งเอเปค ไทยได้เข้าร่วมในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของเอเปคอย่างสม่ำเสมอ และมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจของเอเปคเพื่อให้กิจกรรมของเอเปคมีทิศทางดำเนินการที่สอดคล้องกับผลประโยชน์และส่งเสริมการพัฒนาของสมาชิกในภูมิภาค

การค้าระหว่างไทยกับเอเปค

- เอเปคมีบทบาทสำคัญด้านการค้าและการลงทุนของไทย ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ การค้าระหว่างไทยกับสมาชิกเอเปคมีสัดส่วนร้อยละ ๗๐ ของมูลค่าการค้ารวมของไทย
- เอเปคเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญที่สุดของไทย ในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ไทยส่งออกไปเอเปคร้อยละ ๗๒ ของมูลค่าการส่งออกรวมของไทย สินค้าส่งออกสำคัญของไทยไปเอเปค ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า กุ้งสดแช่เย็น/แช่แข็ง เสื้อผ้าสำเร็จรูป ยานพาหนะ อุปกรณ์และส่วนประกอบ และเม็ดพลาสติก
- เอเปคเป็นแหล่งนำเข้าที่สำคัญที่สุดของไทย โดยในปี พ.ศ.๒๕๔๔ ไทยนำเข้าจากเอเปคถึงร้อยละ ๖๘ ของการนำเข้ารวมของไทย สินค้านำเข้าสำคัญจากเอเปค ได้แก่ เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ แผงวงจรไฟฟ้า เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม เคมีภัณฑ์ และเครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์และส่วนประกอบ

ยุทธศาสตร์ไทยในเอเปค

การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยจำเป็นต้องพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศ จึงอาจมองเปิดเสรีว่าเป็นการเพิ่มโอกาสหรือการเปิดตลาด มากกว่าจะถือว่าเป็นสิ่งที่คุกคาม

เอเปคมีกิจกรรมที่ครอบคลุมหลายมิติทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม เป็นโอกาสและช่องทางให้ไทยใช้เวทีในการแสวงหาความร่วมมือที่สนับสนุนนโยบายรัฐบาลในการฟื้นฟูเศรษฐกิจ และส่งเสริมความแข็งแกร่งทางสังคม รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และช่วยให้เกิดการพัฒนาาร่วมกัน การกำหนดยุทธศาสตร์และทำที่ที่เหมาะสมของไทยในเอเปคจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่ง ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ประกอบด้วย

- ไทยจะใช้เอเปคเป็นเวทีช่วยเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกที่เป็นประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทย เพื่อรองรับสภาวะความผันผวนของเศรษฐกิจโลกในอนาคต ซึ่งทำได้โดยผ่านความร่วมมือในการพัฒนาต่าง ๆ
- ประเทศไทยสามารถมีบทบาทนำในการเป็นศูนย์กลางของภูมิภาคในด้านต่าง ๆ เนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรและภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม
- นอกจากการเสริมสร้างความสามารถเพื่อเตรียมพร้อมกับการเปิดเสรีแล้ว ไทยยังเน้นการอำนวยความสะดวกทางการค้า (Trade Facilitation) และโดยที่การค้าในอนาคตมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับมาตรการกีดกันที่ไม่ใช่ภาษีมากขึ้น ไทยจึงต้องผลักดันให้มีการกำหนดมาตรฐานสินค้าส่งออกที่เป็น มาตรฐานเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร เกษตรแปรรูป และสินค้าอุตสาหกรรม
- ประเทศไทยสามารถแสดงบทบาทในการเชื่อมโยงระหว่างประเทศในกลุ่มเอเปคกับประเทศเพื่อนบ้านที่ยังไม่ได้เป็นสมาชิกเอเปค รวมถึงพม่า ลาว และกัมพูชา เพื่อให้เกิดการพัฒนาขึ้นในวงกว้าง และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านในภูมิภาคนี้ต่อไป
- ในส่วนของความมั่นคงทางการเงิน ควรผลักดันให้มีการดำเนินการต่อในเรื่องความร่วมมือด้านการเงินระหว่างสมาชิกเอเปค ซึ่งเป็นสิ่งที่ไทยได้ริเริ่มมาแล้วจาก "ข้อริเริ่มที่เชียงใหม่ (Chiangmai Initiative)" เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการเงินของประเทศในภูมิภาค และป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินขึ้นอีกในภูมิภาค นอกจากนี้ ไทยควรส่งเสริมให้เอเปคหารือเรื่องภาวะเศรษฐกิจในภูมิภาคและหามาตรการบรรเทาผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอย รวมทั้งต้องการให้เร่งกระบวนการปฏิรูปโครงสร้างระบบการเงินของโลก (International Financial Architecture)

นโยบายหลักของไทยต่อเอเปคในอนาคต

ประเทศไทยยังคงเน้นความสำคัญของความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ECITECH) ซึ่งกิจกรรมที่ไทยจะเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ใน พ.ศ.๒๕๕๔ ได้แก่ กิจกรรมด้านโครงข่ายรองรับทางสังคม การพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานของความรู้ เนื่องจาก ใน พ.ศ.๒๕๕๓ เอเปคไม่เน้นการเสนอความคิดริเริ่มใหม่ แต่เน้นการนำกรอบความร่วมมือที่มีอยู่ ตลอดจนแผนการดำเนินการต่าง ๆ ไปปฏิบัติให้ส่งผลเป็นรูปธรรมเพื่อประโยชน์ในการเตรียมพร้อมสำหรับการเปิดเสรี และเพื่อเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของความร่วมมือเอเปค นอกจากนี้ไทยยังคงเน้นการเผยแพร่บทบาทและกิจกรรมความสำคัญของเอเปคสู่สาธารณชน และขยายความร่วมมือเอเปค โดยเปิดโอกาสให้สตรีและเยาวชน ตลอดจนภาคธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเอเปคมากขึ้น

ไทยกับการมองอนาคตของเอเปค

เอเปคในขณะนี้ยังไม่สามารถดำเนินการผลักดันการเปิดเสรีและอำนวยความสะดวกทางการค้าและการลงทุนที่ส่งผลเป็นรูปธรรมได้ เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ยังอยู่กับการแก้ไขปัญหาวิกฤตภายในประเทศ นอกจากนี้ ความล้มเหลวของการเปิดเสรีล่วงหน้ารายสาขาตามความสมัครใจ (Early Voluntary Sectoral Liberalization-EVSL) เป็นบทเรียนสำคัญทำให้เอเปคไม่พยายามเสนอความคิดริเริ่มที่ทะเยอทะยาน (ambitious) เกินไปอีก ส่วนสมาชิกที่พัฒนาแล้วยอมรับข้อจำกัดของสมาชิกที่กำลังพัฒนา โดยไม่ผลักดันเรื่องการเปิดเสรีเหมือนก่อน ซึ่งส่งผลดีต่อสมาชิกที่กำลังพัฒนาเพราะทำให้เอเปคหันกลับมาให้ความสำคัญกับประเด็นที่สมาชิกส่วนใหญ่สามารถเห็นพ้องและดำเนินการร่วมกัน เช่น การพัฒนาเศรษฐกิจที่อยู่บนพื้นฐานของความรู้ การเสริมสร้างความสามารถ/ทักษะ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างจริงจังให้เกิดผลเป็นรูปธรรม และเผยแพร่ต่อสาธารณชนให้มากขึ้น มิฉะนั้น อาจส่งผลในระยะยาวต่อความน่าเชื่อถือและความหมายของเอเปคได้

วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเมื่อปี พ.ศ.๒๕๕๐ ทำให้เอเปค ต้องพิจารณามาตรการเพื่อช่วยเหลือสมาชิกที่ได้รับผลกระทบให้สามารถปรับตัว โดยมีการเตรียมสร้างโครงข่ายรองรับทางสังคมอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ มิใช่เพื่อบรรเทาผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจในครั้งนี้เท่านั้น หากยังรวมถึงการบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตจากการที่ระบบเศรษฐกิจของสมาชิกจะต้องมีการปรับเปลี่ยนไปสู่การเปิดเสรีทางการค้าและการลงทุนในหลายสาขาตามเป้าหมายโบกอร์ โครงข่ายรองรับทางสังคมจะทำให้ประชาชนของเอเปคซึ่งมีฐานะเป็นผู้ถือหุ้น (Stakeholders) ได้รับความมั่นใจว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากนโยบายเปิดเสรีการค้าและการลงทุนของเอเปคได้รับการดูแลอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม

ที่มา - เอกสารเผยแพร่ กรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

- กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ e-mail : mrt๒๐๐๓@moc.go.th